

**CUNOAȘTEREA PERSONALITĂȚII COPILULUI,
FACTOR IMPORTANT ÎN TRATAREA
DIFERENȚIATĂ A ELEVILOR**

Personalitatea este o noțiune teoretică elaborată de psihologie în scopul înțelegerii și explicării – la nivelul teoriei științifice – a modalității de ființare și funcționare ce caracterizează organismul psihofiziologic pe care îl numim persoană umană.

Cele mai accesibile, ușor de identificat și observat trăsături de personalitate sunt cele temperamentale. De aceea, încercând să descriem pe cineva, vom putea utiliza fără teama de a greși prea mult, adjective precum: energic, exploziv, rezistent, expansiv, rapid, lent, și antonimele lor.

În mod obișnuit, temperamentul se referă la dimensiunea energetico-dinamică a personalității și se exprimă atât prin particularități ale activității intelectuale și afectivității, cât și în comportamentul exterior (motricitate și, mai ales, vorbire).

Prima clasificare a temperamentelor, care a rezistat până în zilele noastre, este cea cunoscută din antichitate propusă de Hipocrate (400 înainte de Christos) și Galen (150 după Christos): temperamentul sangvin, melancolic, coleric, flegmatic.

Colericul este o persoană emotivă, irascibilă, oscilează între entuziasm și decepție, cu tendință de exagerare în tot ceea ce face; foarte expresivă, ușor “de citit”, gândurile și emoțiile i se succed cu repeziciune.

Sangvinicul se caracterizează prin ritmicitate și echilibru. Persoanele cu acest temperament au în general o bună dispoziție, se adaptează ușor și economic. Uneori marea lor mobilitate se apropie de nestatornicie, periclitând persistența în acțiuni și relații.

Flegmaticul este o persoană imperturbabilă, inexpresivă și lentă, calmă. Puțin comunicativă, greu adaptabilă, poate obține performanțe deosebite în muncile de lungă durată.

Melancolicul este la fel de lent și inexpresiv ca și flegmaticul, dar îi lipsesc forța și vigoarea acestuia; emotiv și sensibil, are o viață interioară agitată datorită unor exagerate exigențe față de sine și unei încrederi reduse în forțele proprii.

În baza cercetărilor efectuate de psihologii olandezi Heymans și Wiersma, caracterologii descriu opt tipuri temperamentale prin combinarea a trei factori: emotivitatea, activitatea și răsunetul (ecoul) – tipul pasionat, tipul coleric, tipul sentimental, tipul nervos, tipul flegmatic, tipul sangvinic, tipul apatic, tipul amorf.

Pentru un educator (părinte, profesor) este important să observe dacă un copil este activ sau nu și dacă este emotiv sau nu. Deoarece aceste caracteristici sunt destul de evidente în

comportamentul copiilor încă de la vârste mici, educatorii pot lua măsurile necesare stimulării, utilizării și controlului acestora. Astfel, pentru copiii activi, este necesară orientarea spre activități utile, valorizate social și temperarea tendinței de a lua hotărâri pripite, în timp ce inactivii au nevoie de o stimulare constantă, bine dozată și de un program de lucru strict supravegheat. De asemenea, munca în grup se soldează cu efecte benefice pentru temperamentele emotive și inactice, în timp ce sentimentalii, de exemplu, se integrează mai greu în grup și preferă să lucreze singuri.

În concluzie, temperamentul, ca subsistem al personalității, se referă la o serie de particularități și trăsături înnăscute, care sunt premise importante în procesul devenirii ființei umane.

Aptitudinile reprezintă un alt subsistem al personalității copilului. Multă vreme s-a pus întrebarea: “Care este fundamentul aptitudinilor?” sau “Aptitudinile sunt oare înnăscute sau dobândite?”. Adevărul se află undeva la mijloc. Fără îndoială că există o componentă înnăscută a aptitudinilor, deși mai puțin evidentă decât în cazul temperamentului. De asemeni, este posibil ca influențele de mediu să aibă consecințe privind cristalierea aptitudinilor. Aptitudinile pot fi: aptitudini simple (aptitudini generale, aptitudini de grup, aptitudini specifice) și aptitudini complexe (aptitudini tehnice, științifice, artistice, pentru limbi străine etc.). Dintre aptitudinile generale singura admisă actualmente este inteligența. Unele analize au propus și memoria pentru acest rol, dar ulterior această ipoteză a fost infirmată. Nu a putut fi încă formulată o definiție a inteligenței care să-i mulțumească pe toți psihologii, dar la nivel intuitiv, omul inteligent este cel capabil de a rezolva problemele ce apar în viața de zi cu zi cu mai multă ușurință decât majoritatea oamenilor. Pentru măsurarea inteligenței este utilizat conceptul de coeficient de inteligență. Astfel, un coeficient de 100 indică o dezvoltare normală, unul de 70 indică o inteligență redusă, iar unul de 130 o inteligență foarte dezvoltată.

Lewis Terman, luând drept criteriu rezultatele obținute la unul din testele de inteligență îi numește pe copiii cu un Qi peste 130 copii dotați, cu Qi peste 140 îi consideră copii supradotați, iar pentru cei cu un Qi de 170 folosește termenul de geniu. Unii copii supradotați se comportă ca elevi ideali pentru profesori, sunt modele de bună purtare, în timp ce alții sunt adevărați copii problemă, putând fi evaluați de profesori ca fiind situați sub nivelul mediu al clasei. Să ne amintim că Einstein și Edison, două dintre geniile omenirii, au fost considerați a fi elevi foarte slabi de către profesorii lor.

Se impun astfel, unele recomandări pentru profesori, în cazul copiilor dotați intelectual:

- Oferiți copilului dotat o îmbogățire orizontală și verticală a materiei! Îmbogățirea orizontală înseamnă a da unui copil care a terminat o temă înaintea restului clasei mai

mult material de același nivel de dificultate. Cea verticală se referă la oferirea unui material de un nivel mai avansat, anticipând lecțiile ce urmează.

- Discutați cu elevul posibilitatea realizării studiului individual! Este una dintre cele mai eficiente metode de lucru și constă în stabilirea de teme de studiu individual, teme care nu trebuie în niciun caz impuse, ci să acopere domeniul preferat al copilului.
- Încurajați lecturile suplimentare! Unii specialiști recomandă în cazul copiilor dotați ca aceștia să citească și biografii și autobiografii ale celebrităților, în ideea că viața acestora i-ar putea inspira.
- Stimulați apariția hobby-urilor! Dacă un copil este interesat în mod special de poezie, de pești sau de calculatoare, el trebuie încurajat în această direcție. La vârste mai mari ei trebuie îndrumați să participe la concursuri de creație sau științifice.

Profesorul care poate obține succese în modelarea comportamentului și a performanțelor elevilor este cel care abordează diferențiat fiecare elev în parte, în funcție de personalitatea acestuia, cunoscând foarte bine trăsăturile psihologice ale ființei umane.

Bibliografie:

Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice – Ed. Polirom – 2009 –
Cucoș Constantin

*prof. învă. primar Cleșiu Tatiana
Școala Gimnazială Turcoaia, Tulcea*